

**KRITERIJI OCENJEVANJA PRI PREDMETU SOCIOLOGIJA v programu
GIMNAZIJE, šol. leto 2015/16**

Načini ocenjevanja:

Vrsta ocene	Število ocen v letu
Pisno	3
Ustno	1
Druge oblike	ocena ni nujna (glej tekst spodaj)

Ocenjevanje je **pisno** in **ustno**.

PISNO OCENJEVANJE:

Pisno ocenjevanje se opravi najmanj enkrat na konferenčno obdobje. Dijak¹, ki v konferenčnem obdobju ni pridobil pisne ocene, ni pozitivno ocenjen.

Sestavljeno je iz dveh delov in sicer iz esejskega vprašanja (20 točk) in strukturirane pole (20 točk), torej je skupno število točk 40. Kriterij ocenjevanja je sledeč (v skladu z Maturitetnim izpitnim katalogom za predmetno področje Sociologija):

odlično:	90 - 100%	36 - 40 točk
prav dobro:	78 - 89%	31 - 35,5 točk
dobro:	63 - 77%	25 - 30,5 točk
zadostno:	50 - 62%	20 - 24,5 točk
nezadostno:	0 - 49%	0 - 19,5 točk

Izmed najmanj dveh esejskih naslovov dijakinje in dijaki izberejo enega in napišejo esej.

Pričakovani obseg posameznega esejskega odgovora je 300 do 500 besed.

Esejski odgovori se ocenjujejo po splošni shemi za ocenjevanje esejskih odgovorov.

Točke Merila

0-5 **Ni razviden sociološki uvid v problem** ali vsebina odgovora ne ustreza zastavljeni nalogi. Odgovor ne vsebuje pomembnih elementov za analizo problema ali razpravo o njem; navedenih je le nekaj splošnih/zdravorazumskih ugotovitev, dejstev, informacij. Ni uporabljena sociološka terminologija, besedilo ni povezano.

6-9 **Delno opredeljen problem:** navedena so nekatera ustrezna dejstva, ugotovitve, informacije, več navedenih ugotovitev in trditve je napačnih. Zapisana dejstva in trditve so neargumentirane. Na podlagi navedenih podatkov so zaključki oblikovani le deloma.

¹ Izraza dijak, dijaki in učitelj se uporablja kot nevtralna izraza za oba spola.

- 10–13 **Opređeljen problem:** navedena dejstva, ugotovitve, informacije so delno ustrezne in sociološko relevantne. Na podlagi navedenih podatkov so oblikovani zaključki, pomembni za razčlenitev problema ali razpravo o njem, in delno argumentirani.
- 14–17 **Jasno opredeljen problem:** navedene so ustrezne in sociološko relevantne ugotovitve, dejstva, informacije. Na njihovi podlagi so oblikovani zaključki, argumentirani s poznavanjem sociološke problematike. V odgovoru je ustrezno uporabljena sociološka terminologija in nakazano poznavanje socioloških teorij, če to naloga eksplicitno zahteva.
- 18–20 **Jasno opredeljen problem:** navedeni so ustrezni in sociološko relevantni podatki, informacije, dejstva. Med seboj so povezani in omogočajo oblikovanje ustreznih zaključkov, celovito so argumentirani. V odgovoru je ustrezno uporabljena sociološka terminologija in sociološke teorije, če naloga to eksplicitno zahteva. Odgovor izkazuje povezovanje problema iz naslova z drugimi sociološko relevantnimi problemi/problem iz naslova je umeščen v širši družbeni okvir.

Ocenjevalec upošteva tudi **jezikovno oblikovanost in urejenost besedila**. Če oceni, da problem jezikovno ni predstavljen ustrezno, je mogoče zmanjšati točkovno oceno za največ 5 točk.

Strukturirano polo (20 točk) se ocenjuje v skladu z navodili za ocenjevanje.

Navodila pri pisanju kontrolne naloge:

Dovoljeni pripomoček je zgolj kemični svinčnik. Skupni čas pisanja je 90 minut. Prepovedana je uporaba vseh drugih pripomočkov, pogovarjanje s sosedom in obračanje proti sosedom. Kazen za kršitev je takojšnji odvzem kontrolne naloge. Petnajst minut pred koncem vsakega dela kontrolne naloge bodo dijakinje in dijaki opozorjeni, da se čas pisanja izteka.

USTNO OCENJEVANJE:

Ustno ocenjevanje je napovedano, zato opravičevanje (razen v izjemnih primerih kot je smrt v družini ali dolga bolezenska odsotnost) ni možno. Dijaki s statusom športnika ali dijaki, ki imajo neodložljive obveznosti (npr. zdravnik specialist in podobno) so dolžni pred napovedanim datumom ustnega ocenjevanja učitelja obvestiti, da na določen dan ne bodo mogli odgovarjati ter se dogovoriti za nov datum. Skrajni rok za tak dogovor je **tri dni** pred datumom napovedanega ustnega ocenjevanja.

Dijak v šolskem letu pridobi vsaj 1 (eno) ustno oceno.

Če dijak, ki bi moral biti vprašan, manjka, je vprašan kadarkoli, nenapovedano.

Zadnja obravnavana snov ni predmet ocenjevanja, razen če je od obravnave minil več kot en teden.

Vprašani dijak ima na voljo vsaj dva sklopa vprašanj. Prvi dve vprašanji obravnavata predvsem snov, ki je bila obravnavana pri učnih urah, tretje vprašanje

pa stremi k popolnoma samostojnemu osmišljanju in vrednotenju podatkov, dejstev, definicij dijakinje oz. dijaka, ob vključevanju uporabe socioloških koncepcij, razlag in teorij pri pojasnjevanju družbenih pojavov. Če ima dijak težave s samostojnim osmišljanjem in vrednotenjem, so mu v pomoč lažja podvprašanja, vendar to vpliva na višino ocene, glede na nudeno pomoč.

Učitelj lahko v primeru konstantnega nemira v razredu ali če ugotovi, da dijaki ne delajo sprotno, napovedano ocenjevanje ukine. Če dijak ne napiše 3-4 domačih nalog letno, se ukine napovedano ustno ocenjevanje. Če učitelj ugotovi, da sistem napovedanega ustnega ocenjevanja razpada v celotnem oddelku, kar se izkaže z 4-5 primeri neuspešnega napovedovanja ustnega ocenjevanja, se lahko odloči za ukinitve napovedanega ustnega ocenjevanja.

Natančnejši kriteriji ustnega ocenjevanja so bili sprejeti na sestanku družboslovnega aktiva : *Skupni opisni kriteriji ustnega ocenjevanja pri družboslovnih predmetih.*

DRUGE OBLIKE PRIDOBIVANJA OCEN:

Poleg ustnega ocenjevanja (dijakinje in dijaki bodo ustno ocenjeni glede na časovne možnosti izvedbe predmeta) bo učitelj pri dijakih spodbujal in po potrebi ocenjeval tudi **druge izdelke**, npr. domače naloge, prispevke k dialogom, krajše pisne interpretacije manj zahtevnega sociološkega besedila, kritično analizo medijskih sporočil, pripravo in predstavitev osnutka raziskovalne naloge ali drugo samostojno delo ter sodelovanje pri urah. V preverjanje bodo postopoma vedno bolj vključeni elementi, ki poleg poznavanja in razumevanja zahtevajo še sposobnost za analizo, sintezo in uporabo naučenega.

Dijaki lahko na lastno pobudo izdelajo tudi krajše pisne interpretacije manj zahtevnega sociološkega besedila, kritično analizo medijskih sporočil, pripravo in predstavitev osnutka raziskovalne naloge, izdelajo krajšo raziskovalno nalogo ali drugo samostojno delo. Za vse naštetu se morajo vnaprej dogovoriti z učiteljem za konzultacijo in pravočasno pred predstavitvijo v razredu izdelek predložiti v pregled. Na ta način si lahko bistveno izboljšajo zaključeno oceno.

Splošna ocenjevalna shema za druge izdelke:

Nezadostno (1): Izdelek ne zadošča za pozitivno oceno, saj je popolnoma nerelevanten (npr. zgreši vprašanje, vsebuje zgolj zdravorazumsko razmišljanje o sociološkem problemu, ki se odraža v vprašanju, itn.), ker ni razviden sociološki uvid v problem. Če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje ali zgolj za navajanje fragmentov, ugotovitev, dejstev in informacij, ki celote in niso pomembni za analizo, razlago ali razpravo o sociološkem problemu.

Zadostno (2): Nekatere izpeljave in utemeljitve v odgovoru so že lahko jasne, pogosto pa je Izdelek težko razumljiv, tudi zaradi preskokov v izpeljavi. Izdelek je večinoma opisen, kadar pa dijak osmišlja in vrednoti, je utemeljitev skromna,

površna in pogosto nejasna. Dijak delno že oblikuje sklepe, pomembne za analizo sociološkega problema.

Dobro (3): Izdelek na zastavljeno vprašanje je celovit in zaokrožen. Sociološki problem, ki ga zastavlja vprašanje, dijak razume, kar mu omogoča pregled nad celoto. Razloži sociološki problem. Na osnovi navedenih ugotovitev, dejstev in informacij dijak oblikuje sklep. Mestoma je še najti preskoke v izpeljavi. Uporablja osnovno sociološko terminologijo, ki je pomembna za osmišljanje in vrednotenje obravnavanega sociološkega problema. Vendar so pojmi pogosto sprejeti kot samoumevni, njihova analiza je obrobna.

Prav dobro (4) Sociološki problem, ki ga predstavlja izdelek, dijak razume, kar mu omogoča pregled nad celoto. Razloži sociološki problem in na osnovi navedenih ugotovitev, dejstev in informacij dijak oblikuje sklep. Izpeljave in utemeljitve so skladne in razumljive, posamični odlomki so največkrat smiselno zaokrožene celote in so pogosto med seboj dobro povezani. Sociološki problem iz je razumljivo predstavljen skozi celoten Izdelek. Nasploh v izdelku prevladuje strokovna utemeljitev trditve pred prevzemanjem stališč. V osmišljanje in vrednotenje družbenih pojavov in procesov vključuje sociološke koncepcije, razlage in teorije pri pojasnjevanju družbenih pojavov. Nekatere utemeljitve so še pomanjkljive.

Odlično (5): Poglobljen in strokovno utemeljen izdelek, ki vsebuje analizo pojmov in smiselno razvito pojmovno mrežo. Osmišljanje in vrednotenje sociološkega problema, ki se nahaja v izdelku je jasno in v pojasnjevanje in presojanje vključuje različne teoretske zorne kote pri podajanju odgovora. Razlaga v izdelku je zaokrožena celota, ki vključuje strokovno utemeljene trditve. V izdelek vključuje sociološko terminologijo in kaže poznavanje za analizo sociološkega problema bistvenih socioloških koncepcij, razlag in teorij. Dijak ugotovitve širše povezuje ter navaja tudi izvirne poglede na problematiko Izdelek ima lahko kakšno majhno pomanjkljivost.

POPRAVLJANJE IN IZBOLJŠEVANJE TER NAKNADNO PRIDOBIVANJE PISNIH OCEN MED IN PO KONCU OCENJEVALNEGA OBDOBJA:

Prvi datum ocenjevanja napovemo in zapišemo v mrežni plan. Dijaki, ki so pisali negativno, dijaki, ki niso pisali, in tisti, ki bi želeli oceno izboljšati, imajo na voljo drugi datum, ki ga učitelj določi naknadno v roku dveh tednov po prvem ocenjevanju. Dijak, ki je zamudil pisanje ob prvem napovedanem datumu, ima možnost pisanja na drugi določeni datum.

Ponavljanje pisnega ocenjevanja znanja v primeru, ko je v razredu več kot tretjina negativnih ocen, je hkrati tudi že popravljanje ocen. Ob drugem pisanju so v razredu obvezno prisotni vsi dijaki, sami pa se odločijo po lastni presoji, ali bodo pisno ocenjevanje tudi dejansko pisali. Vpišeta in upoštevata se obe oceni.

Pred zaključkom pouka imajo dijaki možnost enkrat popravljati negativno oceno ali za prvo ali za drugo ocenjevalno obdobje (pri isti uri!). Drugo ocenjevalno

obdobje dijak popravlja v primeru, da je prvo ocenjevalno obdobje zaključeno pozitivno. Prvo ocenjevalno obdobje dijak popravlja v primeru, da ima pozitivno drugo ocenjevalno obdobje.

V 14 dneh po prvem ocenjevalnem obdobju (po 15. januarju) dijaki ne pišejo rednih ocenjevanj znanja, ker v tem času dijaki popravljajo negativne ocene iz prve konference.

Za dijake, ki so dlje časa odsotni zaradi bolezni, se pridobivanje ocen obravnava in določa individualno.

ZAKLJUČEVANJE OCEN

Ocene so enakovredne. Zaključena ocena predmeta se izraža tako, da se vsoto vseh ocen deli s številom ocen. Če rezultat tega deljenja ni celo število, se upošteva matematično pravilo zaokroževanja, ki se glasi: če je decimalno število enako ali večje od 60, se ocena zaokroži navzgor, v nasprotnem primeru navzdol.

Za pozitivno končno oceno morajo biti pisne ocene pozitivne. Končna ocena tudi ne more biti pozitivna, če dijak ni popravil noc-a iz prejšnjega ocenjevalnega obdobja, oz. ni v prvem ocenjevalnem obdobju pozitiven oz. če v zadnjem ocenjevalnem obdobju nima nobene pozitivne ocene, oz. če v zadnjem ocenjevalnem obdobju ni pridobil pisne **ocene**.

IZPITI:

Izpiti (vse vrste) so sestavljeni iz pisnega in ustnega dela. Pogoj za pristop k ustnemu delu izpita je 40% točk doseženih pri pisnem delu izpita. Razmerje med obema deloma izpita pri končni oceni je 50%:50%. V kolikor je dijak pri opravljanju obeh delov izpita med oceno, komisija avtonomno odloči o višini ocene.

Pisni del izpita: Pri pisnem delu dijak najprej napiše sociološki esej in nato reši strukturirano polo. Za to ima na voljo 90 minut. Za vse naštete oblike ocenjevanja veljajo zgoraj navedeni kriteriji ocenjevanja. Ocenjevanje poteka po enakih kriterijih kot pisno ocenjevanje pri pouku.

Ustni del izpita: Učitelj pripravi 5 kuvert z vprašanji več kot je kandidatov na izpitu. Dijak izvleče izbrano kuverto. Kuverto lahko enkrat zamenja, kar ne vpliva na končno oceno. Izpit je sestavljen iz treh vprašanj. Dijak ima 15 minut časa za pripravo na izpit, nato odgovarja pred izpitno komisijo. Izpit traja največ 20 minut.

MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Dijak zna večinoma **navajati in opisovati** družbene procese, pojave, teoretične koncepte, vendar, kadar pa dijak osmišlja in vrednoti, je **utemeljitev skromna, površna in pogosto nejasna**. Nekatere izpeljave in utemeljitve v odgovoru so že lahko jasne, pogosto pa je podajanje znanja težko razumljivo, tudi zaradi preskokov v izpeljavi. Dijak delno že oblikuje sklepe, pomembne za analizo sociološkega problema.

Loti M. Behin, prof. geo. in soc.